

รายงานผลการติดตามผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมด้านการเกษตร
โครงการเกษตรวิชญา
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน ๒๕๖๒

รายงานผลการติดตามผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมด้านการเกษตร
โครงการเกษตรวิชญา
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
กันยายน ๒๕๖๒

บทสรุปผู้บริหาร

ในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ ดำเนินการติดตามผลผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม ด้านการเกษตร ตามแผนปฏิบัติงาน โครงการเกษตรวิชญา ปี ๒๕๖๑ ด้านการเกษตร ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรม ๗ หลักสูตร ได้แก่ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การรวมกลุ่มตามหลักและวิธีการสหกรณ์ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ และบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน การจำแนกพันธุ์พืชและการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร บนพื้นฐานแนวเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพร การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นภาคีในพื้นที่ และสถิติการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ เพื่อให้ทราบถึงผล การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเกิดผลได้และผลกระทบระยะสั้นอย่างไร ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ สำหรับใช้ประกอบการพิจารณาการดำเนินงานในระยะต่อไป โดยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ผ่านการอบรมจากโครงการเกษตรวิชญา ปี ๒๕๖๑ ด้านการเกษตร จำนวน ๘๓ ราย และสัมภาษณ์หน่วยงานเกี่ยวข้องในการฝึกอบรม สรุปดังนี้

ด้านการบริหารจัดการ มีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการโครงการฯ จำนวน ๑ ชุด คณะทำงานในพื้นที่ ๑ ชุด และปีงบประมาณ ๒๕๖๑ คณะทำงานโครงการเกษตรวิชญาในระดับพื้นที่มีการดำเนินการประชุมคณะทำงานฯ จำนวน ๒ ครั้ง **ด้านปัจจัยนำเข้า** การฝึกอบรมจำนวน ๗ หลักสูตร ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในการฝึกอบรมรวม ๖๑๘,๖๘๐ บาท ผลการใช้จ่ายดำเนินการได้ร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ของงบประมาณที่ได้รับ **ด้านผลได้ของโครงการ** มีผู้ผ่านการอบรมตลอดหลักสูตรจำนวน ๓๘๖ ราย โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติร้อยละ ๗๖.๓๔ และไม่นำความรู้ไปปฏิบัติร้อยละ ๒๓.๖๖ เนื่องจากจำคำแนะนำไม่ได้ ไม่มีวัสดุ/อุปกรณ์ ไม่มีโอกาสในการนำความรู้ไปใช้ ไม่มีเวลา และอายุมาก **ด้านผลกระทบระยะสั้น ด้านเศรษฐกิจ** ผู้ผ่านการอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติแล้วเกิดผลการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายหรือรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๔.๓๓ และไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจร้อยละ ๖๕.๖๗ **ด้านสังคม** การถ่ายทอดความรู้ ผู้ผ่านการอบรมไม่ได้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นร้อยละ ๖๕.๖๐ เนื่องจากเป็นความรู้เดิมที่เคยปฏิบัติมาแล้ว และไม่มีเวลา เป็นต้น รองลงมาถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตาม และถ่ายทอดแล้ว ไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๗.๒๐ เท่ากัน ด้านการรวมกลุ่ม เกิดการรวมกลุ่มร้อยละ ๒๓.๖๖ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรบ้างกองแหะ กลุ่มทำยาสมุนไพร กลุ่มทำปุ๋ยหมักบ้านกองแหะ และกลุ่มการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว **ด้านสิ่งแวดล้อม** เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วเห็นว่าระบบนิเวศน์ในแปลงเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ **ด้านความยั่งยืน** ผู้ผ่านการอบรมนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติต่อเนื่องและปัจจุบันที่ยังคงดำเนินการร้อยละ ๗๐.๘๗ **ความพึงพอใจ** ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมส่งเสริมและฝึกอบรมในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ หน่วยงานควรมีการบูรณาการกิจกรรมการส่งเสริมและฝึกอบรมร่วมกัน เพื่อลดปัญหาเกษตรกรมีภาระงานในแปลงเกษตรมากไม่สามารถเข้าร่วมการส่งเสริมและฝึกอบรมได้บ่อย ควรขยายกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อลดปัญหาการส่งเสริมและฝึกอบรมในหลักสูตรที่เคยได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมมาก่อนแล้ว อีกทั้งควรมีเอกสารความรู้แจกครบทุกหลักสูตร และประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้เข้าไปศึกษาดูงานในฐานเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหลังจากการส่งเสริมและฝึกอบรมได้ และหน่วยงานที่รับผิดชอบควรติดตามผลผู้ผ่านการอบรมแต่ละหลักสูตรเป็นระยะ เพื่อเสนอแนะแนวทาง และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการนำความรู้ไปปฏิบัติ

(ค)

คำนำ

รายงานการติดตามผลผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมด้านการเกษตรจากโครงการเกษตรวิชญา สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ ได้ติดตามผลภายใต้แผนปฏิบัติงาน ปี พ.ศ.๒๕๖๑ โดยในครั้งนี้เป็นการติดตามผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เพื่อให้ทราบถึงผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมและฝึกอบรม ปี ๒๕๖๑ รวมถึงผลกระทบระยะสั้นที่เกิดขึ้น และวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและฝึกอบรม ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์การอบรมที่กำหนดไว้

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ ขอขอบคุณหน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัด และพื้นที่ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประสานงานและให้ข้อมูล รวมถึงผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมที่ให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจัดทำรายงาน คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานเล่มนี้จะให้ข้อมูลที่ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินกิจกรรมด้านการส่งเสริมและฝึกอบรม ในระยะต่อไป

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑
กันยายน ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(ข)
คำนำ	(ค)
สารบัญ	(ง)
สารบัญตาราง	(จ)
สารบัญตารางภาคผนวก	(ฉ)
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการ	๒
๑.๓ เป้าหมายเชิงสัมฤทธิ์	๒
๑.๔ หลักสูตรที่จัดฝึกอบรมปี ๒๕๖๑	๒
บทที่ ๒ การติดตามโครงการ	๔
๒.๑ ความสำคัญของการติดตาม	๔
๒.๒ วัตถุประสงค์การติดตาม	๔
๒.๓ ขอบเขตการติดตาม	๔
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎี	๔
๒.๕ รูปแบบและวิธีการติดตาม	๖
๒.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการติดตามโครงการ	๘
บทที่ ๓ ผลการติดตาม	๙
๓.๑ ด้านการบริหารจัดการ	๙
๓.๒ ด้านปัจจัยการนำเข้า	๑๒
๓.๓ ด้านผลได้	๑๓
๓.๔ ด้านผลกระทบ	๑๕
บทที่ ๔ สรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ	๓๑
๔.๑ สรุป	๓๑
๔.๒ ข้อค้นพบจากการติดตามโครงการ	๓๒
๔.๓ ข้อเสนอแนะ	๓๒
บรรณานุกรม	๓๓
ภาคผนวก	๓๔

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๒.๑ ประเด็นการติดตามและตัวชี้วัด	๖
ตารางที่ ๒.๒ ขนาดตัวอย่างสำรวจ	๗
ตารางที่ ๓.๑ การทราบข่าวการฝึกอบรม	๑๐
ตารางที่ ๓.๒ สาเหตุที่ตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรม	๑๑
ตารางที่ ๓.๓ แผนและผลการใช้จ่ายงบประมาณด้านการฝึกอบรม	๑๒
ตารางที่ ๓.๔ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้ผ่านการอบรม	๑๔
ตารางที่ ๓.๕ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจภายหลังการนำความรู้ไปปฏิบัติ	๑๖
ตารางที่ ๓.๖ การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมและฝึกอบรม	๑๗
ตารางที่ ๓.๗ การรวมกลุ่มจากการส่งเสริมและฝึกอบรม	๑๘
ตารางที่ ๓.๘ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม	๑๙
ตารางที่ ๓.๙ ความยั่งยืนในการนำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมและฝึกอบรมไปปฏิบัติ	๒๐
ตารางที่ ๓.๑๐ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อความน่าสนใจของเนื้อหา	๒๑
ตารางที่ ๓.๑๑ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อระยะเวลาในการอบรม	๒๓
ตารางที่ ๓.๑๒ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อการมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น	๒๔
ตารางที่ ๓.๑๓ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อวิทยากรที่สอนอบรม	๒๖
ตารางที่ ๓.๑๔ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อเอกสาร/ปัจจัยการผลิต/ผลผลิต	๒๗
ตารางที่ ๓.๑๕ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อสถานที่	๒๙
ตารางที่ ๓.๑๖ ระดับความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการ	๓๐

(จ)

สารบัญญากาศผนวก

ตารางผนวก

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ ๗๒๒/๒๕๖๒

ประมวลภาพกิจกรรมการลงพื้นที่สำรวจข้อมูลผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม

หน้า

๓๕

๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของโครงการ

วันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๔ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อครั้งดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพระราชดำเนินเป็นการส่วนพระองค์ไปยังบ้านกองแหะ หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ทอดพระเนตรสภาพพื้นที่เป็นเขาหัวโล้น ราษฎรทำการเกษตรแบบไร่เลื่อนลอย หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย ทรัพยากรป่าไม้เสื่อมโทรม มีพระราชดำริให้หน่วยงานทำการสำรวจพื้นที่ วางแผนการใช้ที่ดินและพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้เกษตรกรทำการเกษตรได้ การใช้ที่ดินมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์

วันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๔๕ พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์เนื้อที่ ๑,๓๕๐ ไร่ บ้านกองแหะ หมู่ที่ ๔ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ให้กับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เพื่อใช้ในกิจการของทางราชการ อันก่อให้เกิดประโยชน์เป็นส่วนรวมต่อหน่วยงานราชการ สถานศึกษา และราษฎร

วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๙ พระราชทานนามศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรบ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ว่า “เกษตรวิชญา” หมายถึง “ปราชญ์แห่งการเกษตร”

ปี ๒๕๔๔ หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมพัฒนาที่ดิน ได้ดำเนินการจัดทำแผนที่ขอบเขตโครงการ สำรวจข้อมูลพื้นที่ และวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อให้ชุมชน และส่วนราชการร่วมกันใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็น ๕ ส่วน ได้แก่

๑. พื้นที่ทรงงาน เนื้อที่ ๓๒ ไร่ (ร้อยละ ๒.๓๗ ของพื้นที่ทั้งหมด) เป็นพื้นที่จุดสูงสุดของโครงการสามารถเห็นภูมิทัศน์โดยรอบมีความสูง ๑,๑๘๕ เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง

๒. พื้นที่สาธิตการเรียนรู้ เนื้อที่ ๑๓๘ ไร่ (ร้อยละ ๑๐.๒๒ ของพื้นที่ทั้งหมด) เป็นศูนย์ประสานราชการ มีอาคารสำนักงาน ห้องประชุม และพื้นที่สาธิตการเรียนรู้เกษตรสมัยใหม่

๓. พื้นที่จัดสรรให้เกษตรกรทำกิน เนื้อที่ ๑๓๙ ไร่ (ร้อยละ ๑๐.๓๐ ของพื้นที่ทั้งหมด) เป็นพื้นที่อยู่ติดกับหมู่บ้าน สภาพพื้นที่ราบเรียบถึงเนินเขา ลักษณะของดินเป็นดินลึก เหมาะสำหรับการทำเกษตรกรรมได้จัดสรรเป็นที่ทำกินให้เกษตรกร ๖๐ รายๆ ละ ๑ ไร่ โดยปัจจุบันมีเกษตรกรทำการเกษตรในพื้นที่จัดสรรจำนวน ๕๔ ราย

๔. พื้นที่ธนาคารอาหารชุมชน เนื้อที่ ๑๒๓ ไร่ (ร้อยละ ๙.๑๑ ของพื้นที่ทั้งหมด) เดิมเป็นพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ลักษณะของดินเป็นดินลึก ได้พัฒนาและฟื้นฟูเป็นแหล่งอาหารของชุมชน โดยรักษาไม้ยืนต้นให้เป็นป่าผสมผสาน ปลูกไม้ใช้สอย พืชอาหาร พืชสมุนไพร ดูแลและรักษาระบบนิเวศน์ใช้ประโยชน์ร่วมกัน โดยชุมชนเพื่อชุมชน

๕. พื้นที่ป่าไม้ เนื้อที่ ๙๑๘ ไร่ (ร้อยละ ๖๘ ของพื้นที่ทั้งหมด) แบ่งเป็นพื้นที่ป่าด้านตะวันตก เนื้อที่ ๕๙๘ ไร่ และพื้นที่ป่าด้านตะวันออกเนื้อที่ ๓๒๐ ไร่ เดิมมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรม เกิดปัญหาไฟไหม้บ่อยครั้ง ปัจจุบันได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟูจนมีสภาพสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญของพื้นที่โครงการ

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑.๒.๑ เพื่อพัฒนาพื้นที่โครงการให้เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรบนพื้นที่สูง และขยายผลสู่เกษตรกร

๑.๒.๒ เป็นต้นแบบในการทำงานบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และชุมชนในการทำเกษตรแบบยั่งยืน

๑.๒.๓ เป็นต้นแบบในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นแหล่งผลิตอาหาร และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

๑.๓ เป้าหมายเชิงสัมฤทธิ์

๑.๓.๑ โครงการเกษตรวิชญา เป็นโครงการต้นแบบการใช้ที่ดินบนพื้นที่สูงแบบผสมผสาน แก้ปัญหาตามสภาพพื้นที่ ให้เกษตรกรทำกินและมีรายได้ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำ เน้นการพัฒนาแบบชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ดูแลรักษาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน โดยส่วนราชการ สนับสนุน การศึกษาวิจัย ให้ได้วิทยากรใหม่ๆ

๑.๓.๒ ราษฎรบ้านกองแหะ จำนวน ๑๔๐ ครัวเรือน ได้รับการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

๑.๓.๓ ทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่าไม้ ได้รับการอนุรักษ์และฟื้นฟู ให้เป็นป่าต้นน้ำลำธาร กักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ และเป็นแหล่งอาหารชุมชน โดยสร้างจิตสำนึก ความรัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติ ให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

๑.๔ หลักสูตรที่จัดฝึกอบรมปี ๒๕๖๑

การติดตามในครั้งนี้ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ ดำเนินการติดตามผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการอบรมด้านการเกษตร หลักสูตรการฝึกอบรมในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีจำนวน ๗ หลักสูตร รายละเอียด ดังนี้

หลักสูตร ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ลักษณะกิจกรรมเป็นการอบรมให้ความรู้ เรื่องวิธีการเลี้ยงและการดูแลสัตว์น้ำ และการทำอาหารปลา โดยสำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ลักษณะกิจกรรมเป็นการส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เรื่องหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ รวมถึงความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดพืชที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ หอมหัวใหญ่ โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน และบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๔ การจำแนกพันธุ์พืชสมุนไพร และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการจำแนกพันธุ์พืช การให้ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์และสรรพคุณจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ และความรู้การปลูกและวิธีการดูแลผักสวนครัว โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพร ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการใช้ประโยชน์และสรรพคุณจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เช่น ยาหม่องสมุนไพร สมุนไพร และลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการเป็นวิทยากรที่ดี โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินจังหวัดเชียงใหม่

หลักสูตร ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๖๐ ราย ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรม
ให้ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง โดยสถานีพัฒนาที่ดิน
เชียงใหม่

บทที่ ๒ ระเบียบวิธีการติดตาม

๒.๑ ความสำคัญของการติดตาม

โครงการเกษตรวิทยา ตามพระราชดำริ บ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งเพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการเกษตรบนพื้นที่สูง และขยายผลสู่เกษตรกร เป็นต้นแบบในการทำงานบูรณาการระหว่างหน่วยงาน และชุมชนในการทำเกษตรแบบยั่งยืน เป็นต้นแบบในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์ เกษตรกรสามารถใช้พื้นที่ป่าไม้เป็นแหล่งผลิตอาหาร และมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ มีภารกิจในการติดตามผลการดำเนินงานผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรม ตามแผนปฏิบัติงานโครงการฯ โดยในครั้งนี้เป็นการติดตามผลผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมปี ๒๕๖๑ เพื่อให้ได้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมจากโครงการเกษตรวิทยา มีการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเกิดผลได้และผลกระทบอย่างไร ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมด้านการส่งเสริมและฝึกอบรมของโครงการฯ ในระยะต่อไป

๒.๒ วัตถุประสงค์ของการติดตาม

๒.๒.๑ เพื่อติดตามผลที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมและฝึกอบรม ปี ๒๕๖๑ รวมถึงผลกระทบระยะสั้นที่เกิดขึ้น

๒.๒.๒ เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อกิจกรรมการส่งเสริมและฝึกอบรม

๒.๓ ขอบเขตของการติดตาม

ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามแผนปฏิบัติงานโครงการเกษตรวิทยาปี ๒๕๖๑

๒.๔ แนวคิดและทฤษฎี

๒.๔.๑ แนวคิด

๑) การติดตาม คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ระหว่างการปฏิบัติงานหรือโครงการกำลังดำเนินการอยู่แล้วนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง แก้ไขวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) การประเมินผล คือ การพิจารณาแผนงานหรือโครงการที่ได้รับมอบหมายทั้งในช่วงก่อนการดำเนินการ ระหว่างการดำเนินการ หรือหลังจากการดำเนินการไปแล้ว โดยนำรายละเอียดดังกล่าวมาพิจารณาคัดสินคุณค่าของสิ่งที่กำลังจะดำเนินการหรือดำเนินการไปแล้วโดยวิธีการต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป

๒.๔.๒ ประเภทของการติดตามประเมินผล

United Nations ได้แบ่งประเภทของการประเมินผล ตามช่วงเวลาเป็น ๔ ประเภท คือ

๑) การประเมินก่อนเริ่มโครงการ (Extant Evaluation) คือ การประเมินความเหมาะสมของโครงการ อาจจะเป็นการศึกษาถึงความเป็นไปได้ของ Project Appraisal ความเป็นไปได้ของแผนดำเนินงาน (Operation Plan) การตรวจสอบสถานะภาพของโครงการในลักษณะต่างๆ

๒) การติดตามโครงการ (Project Monitoring) เป็นกิจกรรมที่ทำในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลด้านปัจจัยหรือทรัพยากรของโครงการ เช่น การจัดตั้งปัจจัย การใช้ปัจจัยของแต่ละกิจกรรมในโครงการ ผลได้เบื้องต้น ความคืบหน้า ปัญหาและข้อขัดข้องต่างๆ ของโครงการ

๓) การประเมินผลในระหว่างการดำเนินงานตามโครงการ (Ongoing Evaluation) ระหว่างที่โครงการกำลังดำเนินการอยู่นี้ จะมีการประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อให้ข้อมูลแก่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโครงการระดับต่างๆ ส่วนใหญ่ข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประเมินผลนั้น ได้มาจากรายงานการติดตามโครงการ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเท่าที่จำเป็น สำหรับสิ่งที่จะต้องประเมินผลก็คือ กระบวนการดำเนินงาน (Implementation Process) โดยเน้นในสิ่งเหล่านี้คือ

๓.๑) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าผลจะได้ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่

๓.๒) วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานในแง่ของระยะเวลา ค่าใช้จ่าย ต่อหน่วยของการผลิต และวิเคราะห์การดำเนินงานขององค์กร

๓.๓) วิเคราะห์ผลได้เบื้องต้นในแง่ของปริมาณตามเป้าหมาย และคุณภาพตามมาตรฐาน

๓.๔) วิเคราะห์ได้ถึงศักยภาพที่โครงการจะประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์เร่งด่วน และวิเคราะห์ถึงศักยภาพของโครงการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ระดับกลาง (Intermediate Objective) และ วัตถุประสงค์ระยะยาว (Long Term Development Objective)

๓.๕) ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานเกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๔) การประเมินผลหลังจากการที่โครงการสิ้นสุดแล้ว (Expost Evaluation) เป็นการวิเคราะห์ ผลระยะสั้นและระยะยาวของโครงการ การวิเคราะห์ที่มีลักษณะที่ลึกลับ และให้รายละเอียดมากกว่า Ongoing Evaluation การวิเคราะห์จะเริ่มจากผลได้เบื้องต้น (Outputs) ก่อให้เกิดผลได้ระดับกลาง (Effect) หรือผลกระทบระยะสั้นอย่างน้อยเพียงใด และจากผลได้ระดับกลางนี้ จะก่อให้เกิดผลได้ระดับสุดท้ายตาม วัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ อย่างไรก็ตามเพราะเหตุใด

๒.๔.๓ แนวคิดการติดตาม

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรมีรูปแบบการติดตาม วิธีการหนึ่งที่นิยมวิธีหนึ่ง คือ การใช้แบบจำลอง MIOE จำแนกองค์ประกอบการประเมินเป็น ๔ ด้านคือ

๑. ด้านการบริหารจัดการ (M:management) คือ การจัดการโครงสร้างการบริหารโครงการ การกำกับดูแลการดำเนินงานตามแผน การติดตามกำกับงาน การประสานระหว่างหน่วยงานและภายใน หน่วยงาน การประสานกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ในช่วงเริ่มดำเนินโครงการใหม่ๆ และ ระหว่างการดำเนินงานโครงการ การพิจารณาเพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในโครงการ

๒. ด้านปัจจัยนำเข้า(I:Input) คือ ปัจจัยหรือทรัพยากรที่ใช้ในการจัดทำโครงการ ได้แก่ งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมฝึกอบรม หลักสูตร/กิจกรรมการฝึกอบรม โดยพิจารณาถึงความสอดคล้องในการนำ ปัจจัยต่างๆ มาใช้ในโครงการ

๓. ด้านผลได้ (O:output) คือ ผลลัพธ์เบื้องต้นที่เกิดจากกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในโครงการ ผลได้อาจเป็นผลได้เชิงปริมาณ (Quantitative Outputs) และผลได้เชิงคุณภาพ (Qualitative Outputs) ในบางกรณีผลได้ของกิจกรรมหนึ่งอาจเป็นปัจจัยของกิจกรรมหนึ่งได้

๔. ด้านผลกระทบ (E:effects) คือ ผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลได้ของโครงการหรือผลตาม วัตถุประสงค์ของโครงการ และมีศักยภาพหรือแนวโน้มที่จะเกิดผลกระทบในระยะยาวต่อไปหรือไม่อย่างไร ในประเด็นที่สำคัญ ได้แก่ ผลทางเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อม ผลบรรลุตามวัตถุประสงค์โครงการ และความยั่งยืน รวมถึงความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

๒.๕ รูปแบบและวิธีการติดตาม

การติดตามผลผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมโครงการเกษตรวิชญา ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ในครั้งนี้ เป็นการติดตามหลังการดำเนินงาน ผลการติดตามเน้นเสนอแนะเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานโครงการด้านการส่งเสริมและฝึกอบรมในระยะต่อไปให้ดีขึ้น

๒.๕.๑ วิธีการติดตาม

๑. รูปแบบการติดตาม เป็นกิจกรรมที่ทำในระหว่างการดำเนินงานโครงการ เพื่อให้ได้ข้อมูลด้านการบริหารโครงการ (Management) ปัจจัย (Input) ผลได้ (Output) และผลกระทบระยะสั้น (Effects) โดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายของแผนงาน โดยใช้วิธีการ MIOE มีประเด็นและตัวชี้วัด รายละเอียดดังตารางที่ ๒.๑

ตารางที่ ๒.๑ ประเด็นการติดตามและตัวชี้วัด

ประเด็นการติดตาม	ตัวชี้วัด	ผู้ให้ข้อมูล
๑. การบริหารจัดการ		
๑.๑ การจัดองค์กรบริหารโครงการ	๑) จำนวนครั้งในการจัดการประชุมติดตามผลการดำเนินงาน ๒) องค์กรประกอบของคณะกรรมการและคณะทำงาน	เจ้าหน้าที่หน่วยงานจัดฝึกอบรม
๒. ปัจจัยนำเข้า		
๒.๑ งบประมาณโครงการ	๑) ร้อยละของงบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมฝึกอบรม	เจ้าหน้าที่หน่วยงานจัดอบรม
๓. ผลได้		
๓.๑ ผลการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้	๑) ร้อยละของผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมที่นำความรู้ไปปฏิบัติ	ผู้ที่ได้รับการอบรม
๔. ผลกระทบระยะสั้น		
๔.๑ ด้านเศรษฐกิจ	- ร้อยละของผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ	ผู้ที่ได้รับการอบรม
๔.๒ ด้านสังคม	- ร้อยละของผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมที่ได้รวมกลุ่มการเข้ารับการฝึกอบรม	ผู้ที่ได้รับการอบรม
๔.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม	- ร้อยละของผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมไปปฏิบัติแล้วเห็นว่าสิ่งแวดล้อมในแปลงเกษตรดีขึ้น	ผู้ที่ได้รับการอบรม
๔.๔ ด้านความยั่งยืน	- ร้อยละของผู้ที่ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมที่ดำเนินกิจกรรมต่อเนื่อง	ผู้ที่ได้รับการอบรม
๔.๕ ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจของผู้ที่ได้รับการอบรมต่อการเข้ารับการอบรม	ผู้ที่ได้รับการอบรม

๒. การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบแผนการประเมินแบบเก็บข้อมูลหลังการเข้าอบรม (สำรวจเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑) เนื่องจากต้องเว้นระยะให้เกิดผลการนำความรู้ไปปฏิบัติ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

๒.๑ แหล่งข้อมูล

๒.๑.๑ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Date) เป็นข้อมูลที่ได้จากการติดตามในพื้นที่โดยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ๑ ฉบับ สำหรับผู้ที่ได้รับการฝึกอบรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปผลการอบรม และการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

๒.๑.๒ ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการติดตามในพื้นที่โดยวิธีการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถาม ดังนี้

ฉบับที่ ๑ สำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมปี ๒๕๖๑ เป็นแบบสัมภาษณ์ข้อมูลผลการดำเนินงาน ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน ปี ๒๕๖๑

ฉบับที่ ๒ สำหรับผู้ผ่านการอบรมปี ๒๕๖๑ เป็นแบบสอบถามข้อมูลความพึงพอใจของผู้ผ่านการฝึกอบรม และผลการนำไปปฏิบัติ รวม ๗ หลักสูตร คือหลักสูตรการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ และการสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ

๒.๑.๓ การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบไม่ใส่คืน (With Replacement) และเลือกตัวอย่างโดยใช้การจับสลากจากบัญชีรายชื่อผู้ผ่านการอบรม

ขนาดตัวอย่าง แบบที่ ๑ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดอบรม จำนวน ๕ หน่วยงาน

แบบที่ ๒ เกษตรกรผู้ผ่านการอบรม คัดเลือกเกษตรกรตัวอย่าง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักเกณฑ์ (กัญญสิริ จันทร์เจริญ, ๒๕๕๒ : ๙๑) ดังนี้

- จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักร้อย ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๕-๓๐ %
- จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักพัน ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๑๐-๑๕ %
- จำนวนประชากรทั้งหมดเป็นหลักหมื่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง ๕-๑๐ %

จากข้อมูลหน่วยงานฝึกอบรมพบว่า ผู้ผ่านการอบรม ปี ๒๕๖๑ มีจำนวนทั้งหมด ๓๙๖ ราย ในครั้งนี้จึงกำหนดขนาดตัวอย่าง ๙๓ ราย คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๔๘ ของจำนวน ผู้ผ่านการอบรมทั้งหมด รายละเอียดดังตารางที่ ๒.๒

ตารางที่ ๒.๒ ขนาดตัวอย่างที่สำรวจ

รายการ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๔๐	๑๒
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๓๐	๙
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่าย ในครัวเรือน	๗๔	๑๕
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร บนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๑๐๒	๑๕
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๕๐	๑๕

รายการ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่าง (ราย)
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	๔๐	๑๒
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๖๐	๑๕
รวม	๓๙๖	๙๓

ที่มา : จากการคำนวณ

๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๓.๑ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมจากการสัมภาษณ์ การพิจารณาเอกสารรายงาน การอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาสาระของโครงการ การทำกิจกรรมหลังจากที่ได้รับการอบรม การนำความรู้ไปปฏิบัติ การเพิ่มขีดความสามารถและโอกาสด้านการผลิต การทำให้รายจ่ายลดลง หรือมีรายได้เพิ่มขึ้น มีการรวมกลุ่มในชุมชน การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม และความต่อเนื่องของการนำความรู้ไปปฏิบัติ รวมทั้งปัญหา และอุปสรรคด้านต่างๆ เป็นต้น

๓.๒ การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์ในเชิงตัวเลขและนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางค่าทางสถิติโดยใช้สถิติพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย และร้อยละ

๓.๓ การวิเคราะห์ทัศนคติและความพึงพอใจ

ได้ใช้มาตรวัดแบบ ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) เป็นเครื่องมือในการวัดข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อใช้วัดทัศนคติ ความเข้าใจ ความคิดเห็น และความพึงพอใจ ซึ่งวิธีการได้มาของมาตรวัดแบบลิเคิร์ตสเกล เป็นการสอบถามความคิดเห็นได้หลายระดับ เช่น ๕ ระดับ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น แบ่งคะแนนออกเป็น ๕ ระดับ โดยกำหนดให้ ๕ เท่ากับเห็นด้วยมากที่สุด ๔ เท่ากับมาก ๓ เท่ากับปานกลาง ๒ เท่ากับน้อย และ ๑ เท่ากับน้อยที่สุด

การกำหนดเกณฑ์คะแนนเป็นช่วงๆ มีวิธีคำนวณ ดังนี้

$$\text{ช่วงคะแนนเฉลี่ย} = \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$$

$$\text{ช่วงคะแนนเฉลี่ย} = \frac{5 - 1}{5}$$

$$\text{ช่วงคะแนนเฉลี่ย} = 0.80$$

โดยที่ คะแนนมาก คือ คะแนนที่กำหนดมากที่สุด (๕ คะแนน)

คะแนนน้อย คือ คะแนนที่กำหนดน้อยที่สุด (๑ คะแนน)

จำนวนระดับ คือ ระดับการวัดที่กำหนด (๕ ระดับ)

๔. นิยามศัพท์

การนำความรู้ไปปฏิบัติ หมายถึง การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติ ทั้งที่นำไปปฏิบัติเอง และรวมกลุ่มปฏิบัติ

๒.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการติดตามโครงการ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและฝึกอบรม ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์การอบรมที่กำหนดไว้

บทที่ ๓ ผลการติดตาม

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑ ได้ดำเนินการติดตามผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม ปีงบประมาณปี ๒๕๖๑ ตามแผนปฏิบัติงานโครงการเกษตรวิद्याตามพระราชดำริ ด้านการเกษตร เกี่ยวกับด้านการบริหารจัดการ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลได้ และด้านผลกระทบระยะสั้น ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินการส่งเสริมและฝึกอบรม เพื่อเป็นข้อเสนอแนะประกอบการพิจารณาการดำเนินกิจกรรมในระยะต่อไป รายละเอียดดังนี้

๓.๑ ด้านการบริหารจัดการ (M : management)

๓.๑.๑ การประชุมกำกับดูแลด้านการเกษตร

ระดับพื้นที่ มีการประชุมคณะทำงาน จำนวน ๒ ครั้ง

๓.๑.๒ การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินโครงการ

โครงการเกษตรวิद्या ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการบริหาร และคณะทำงานโครงการเกษตรวิद्या จำนวน ๑ คณะ คณะกรรมการโครงการเกษตรวิद्या ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ ๗๒๒/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

คณะกรรมการโครงการเกษตรวิद्या ประกอบด้วย ประธานมูลนิธิโครงการหลวง เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานคณะกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานคณะกรรมการ ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ กรมป่าไม้ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน ๑๒ หน่วยงาน เป็นคณะกรรมการ และมี กรมพัฒนาที่ดิน เป็นคณะกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทางและแผนการดำเนินงานโครงการ อำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามพระราชดำริ ติดตามผลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคล เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น โดยในระดับพื้นที่มีการดำเนินงาน โดยคณะทำงานระดับพื้นที่ จำนวน ๑ ชุด ประกอบด้วย คณะทำงานระดับจังหวัด

๓.๑.๓ ข้อมูลทั่วไปผู้เข้าอบรม ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมอยู่ในช่วงอายุน้อยกว่า ๒๐ ปี ร้อยละ ๔๖.๗๘ รองลงมาอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป ร้อยละ ๑๙.๓๕ อายุ ๔๑-๕๐ ปี ร้อยละ ๑๗.๗๔ อายุ ๕๑-๖๐ ปี ร้อยละ ๑๑.๒๙ และ อายุ ๓๑-๔๐ ปี ร้อยละ ๔.๘๔ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนร้อยละ ๔๖.๗๗ รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักร้อยละ ๓๐.๖๕ และประกอบอาชีพอื่นนอกภาคการเกษตรเป็นอาชีพหลักร้อยละ ๒๒.๕๘

๓.๑.๔ การทราบข่าวการจัดฝึกอบรม

ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมทราบข่าวอบรมจากครูในโรงเรียน และครูบัญชีอาสา ร้อยละ ๔๖.๒๔ รองลงมาหอกระจายข่าวร้อยละ ๔๑.๙๔ เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๗.๕๓ และผู้นำชุมชนร้อยละ ๕.๓๘ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตร ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงทราบข่าวจากหอกระจายข่าวร้อยละ ๙๑.๖๗ รองลงมาเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๘.๓๓

หลักสูตร ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ทราบข่าวจากหอกระจายข่าว ร้อยละ ๖๖.๖๗ รองลงมาผู้นำชุมชนร้อยละ ๒๒.๒๒ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๑๑.๑๑

หลักสูตร ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือนทราบข่าวจากหอกระจายข่าวร้อยละ ๖๘.๗๕ รองลงมาเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๒๕.๐๐ และครูบัญชีอาสา ร้อยละ ๖.๒๕

หลักสูตร ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทราบข่าวจากครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร ทราบข่าวจากครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ทราบข่าวจากครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ทราบข่าวจากหอกระจายข่าวร้อยละ ๗๓.๓๓ รองลงมาผู้นำชุมชนร้อยละ ๒๐.๐๐ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๖.๖๗ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑

ตารางที่ ๓.๑ การทราบข่าวการฝึกอบรม

หลักสูตร	ทราบข่าวจากแหล่งใด ^๑				
	ผู้นำชุมชน	หอกระจายข่าว	เจ้าหน้าที่	เพื่อนบ้าน	อื่นๆ
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	-	๙๑.๖๗	๘.๓๓	-	-
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๒๒.๒๒	๖๖.๖๗	๑๑.๑๑	-	-
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน	-	๖๘.๗๕	๒๕.๐๐	-	๖.๒๕
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	-	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	-	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	-	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๒๐.๐๐	๗๓.๓๓	๖.๖๗	-	-
รวม	๕.๓๘	๔๑.๙๔	๗.๕๓	-	๔๖.๒๕

ที่มา : ๑ จากการสำรวจ

๒^๑ ตอบได้หลายข้อ

๓.๑.๕ สาเหตุที่ตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรม

ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรมจากอื่นๆ ได้แก่การแนะนำของครูในโรงเรียนร้อยละ ๔๕.๑๖ รองลงมาตั้งใจสมัครเองร้อยละ ๓๓.๓๓ สมัครตามเพื่อนบ้านร้อยละ ๑๑.๘๓ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๙.๖๘ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตร ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง ตัดสินใจเข้าอบรมจากการตั้งใจสมัครเองร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ตัดสินใจเข้าอบรมจากการตั้งใจสมัครเองร้อยละ ๘๘.๘๘ รองลงมาเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๑๑.๑๑

หลักสูตร ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน ตัดสินใจเข้าอบรมจากการสมัครตามเพื่อนบ้านร้อยละ ๔๖.๖๗ รองลงมาตั้งใจสมัครเองร้อยละ ๓๓.๓๓ และเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๒๐.๐๐

หลักสูตร ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตัดสินใจเข้าอบรมจากการแนะนำของครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร ตัดสินใจเข้าอบรมจากการแนะนำของครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ตัดสินใจเข้าอบรมจากการแนะนำของครูในโรงเรียนร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตร ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ตัดสินใจเข้าอบรมจากการตั้งใจสมัครเองร้อยละ ๔๐.๐๐ รองลงมาเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่จัดฝึกอบรมร้อยละ ๓๓.๓๓ และสมัครตามเพื่อนบ้านร้อยละ ๒๖.๖๗ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๒

ตารางที่ ๓.๒ สาเหตุที่ตัดสินใจเข้ารับการฝึกอบรม

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	สาเหตุที่เข้าร่วมอบรม			
	ตั้งใจสมัครเอง	เจ้าหน้าที่ชักชวน	สมัครตามเพื่อนบ้าน	อื่นๆ ครูในโรงเรียน
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๑๐๐.๐๐	-	-	-
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๘๘.๘๘	๑๑.๑๑	-	-
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน	๓๓.๓๓	๒๐.๐๐	๔๖.๖๗	-
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	-	-	-	๑๐๐.๐๐

หลักสูตร	สาเหตุที่เข้าร่วมอบรม			
	ตั้งใจ	เจ้าหน้าที่	สมัครตามเพื่อน	อื่นๆ
	สมัครเอง	ชักชวน	เพื่อนบ้าน	ครูในโรงเรียน
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๔๐.๐๐	๓๓.๓๓	๒๖.๖๗	-
รวม	๓๓.๓๓	๙.๖๘	๑๑.๘๓	๔๕.๑๖

ที่มา : จากการสำรวจ

๓.๒ ด้านปัจจัยนำเข้า (I : Input)

๓.๒.๑ งบประมาณ

งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมฝึกอบรมปี ๒๕๖๑ เป็นการดำเนินงานภายใต้โครงการเกษตรวิชญา บ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย งบประมาณโครงการฯ จำนวน ๒ หน่วยงาน รวมทั้งหมด ๕๓๔,๔๕๐ บาท ผลการใช้จ่าย ๕๓๔,๔๕๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และ งบปกติของแต่ละหน่วยงานจำนวน ๓ หน่วยงาน รวมทั้งหมด ๘๔,๒๓๐ บาท ผลการใช้จ่าย ๘๔,๒๓๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๓

ตารางที่ ๓.๓ แผนและผลการใช้จ่ายงบประมาณด้านการฝึกอบรม

หน่วยงาน	หลักสูตร	หน่วย นับ	งบประมาณ ที่ได้รับ	ผลการใช้จ่าย งบประมาณ		หน่วย : บาท
				ผลการใช้จ่าย	ร้อยละ	
				งบประมาณ	งบประมาณ	
๑. สำนักงานประมง จังหวัดเชียงใหม่	การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ ทรัพยากรประมง	บาท	๔๕,๔๕๐	๔๕,๔๕๐	๑๐๐	
๒. สำนักงานสหกรณ์ จังหวัดเชียงใหม่	การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการ สหกรณ์	บาท	๑๐,๐๐๐	๑๐,๐๐๐	๑๐๐	
๓. สำนักงานตรวจบัญชี สหกรณ์จังหวัด เชียงใหม่	การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชี รายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	บาท	๑๖,๗๘๐	๑๖,๗๘๐	๑๐๐	
๔. สำนักงานปฏิรูปที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่	การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐาน แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	บาท	๑๐๖,๕๐๐	๑๐๖,๕๐๐	๑๐๐	
๕. สำนักงานปฏิรูปที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่	การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพร	บาท	๙๗,๑๐๐	๙๗,๑๐๐	๑๐๐	
๖. สำนักงานปฏิรูปที่ดิน จังหวัดเชียงใหม่	การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็น มัคคุเทศก์ในพื้นที่	บาท	๙๗,๖๐๐	๙๗,๖๐๐	๑๐๐	
๗. สถานีพัฒนาที่ดิน เชียงใหม่	การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมัก ชีวภาพ	บาท	๒๓๓,๒๕๐	๒๓๓,๒๕๐	๑๐๐	
รวม		บาท	๖๑๘,๖๘๐	๖๑๘,๖๘๐	๑๐๐	

ที่มา : เอกสารจากหน่วยงานที่จัดฝึกอบรม

๓.๒.๒ หลักสูตรที่ดำเนินการส่งเสริมและฝึกอบรม ปีงบประมาณ ๒๕๖๑

หลักสูตร ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง จำนวน ๔๐ ราย ลักษณะกิจกรรมเป็นการอบรมให้ความรู้ เรื่องวิธีการเลี้ยงและการดูแลสัตว์น้ำ และการทำอาหารปลา โดยมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร ได้แก่ พันธุ์ปลาดุก ๒๐ ราย รายละ ๕๐๐ ตัว พลาสติกกรองบ่อ จำนวน ๑ ผืน พันธุ์ปลาบิล จำนวน ๒๐ ราย รายละ ๒,๐๐๐ ตัว และอาหารปลา จำนวน ๔๐ ราย รายละ ๑ กระสอบ

หลักสูตร ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ จำนวน ๓๐ ราย ลักษณะกิจกรรมเป็นการส่งเสริมและฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร เรื่องหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ รวมถึงความรู้เรื่องการผลิตและการตลาดพืชที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ หอมหัวใหญ่

หลักสูตร ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน จำนวน ๗๔ ราย ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน และบัญชีต้นทุนอาชีพ

หลักสูตร ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน ๑๐๒ ราย ฝึกอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านกองแหะ และโรงเรียนสลวงนอก ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการจำแนกพันธุ์พืช การให้ความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์และสรรพคุณจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ และความรู้การปลูกและวิธีการดูแลผักสวนครัว

หลักสูตร ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพร จำนวน ๕๐ ราย ฝึกอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านกองแหะ ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการใช้ประโยชน์และสรรพคุณจากพืชสมุนไพรในพื้นที่ และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร เช่น ยาหม่องสมุนไพร สบู่สมุนไพร และลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น

หลักสูตร ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ จำนวน ๔๐ ราย ฝึกอบรมให้ความรู้แก่นักเรียนโรงเรียนบ้านกองแหะ ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการเป็นวิทยากรที่ดี

หลักสูตร ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ จำนวน ๖๐ ราย ลักษณะกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้ เรื่องการอนุรักษ์ดินและน้ำ การผลิตปุ๋ยอินทรีย์และน้ำหมักชีวภาพใช้เอง

๓.๓ ด้านผลได้ (O : output)

๓.๓.๑ การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

การนำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมและฝึกอบรมไปปฏิบัติ พบว่านำไปปฏิบัติบางส่วน ร้อยละ ๔๙.๔๖ รองลงมาเป็นการนำไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๒๖.๘๘ และไม่นำไปปฏิบัติร้อยละ ๒๓.๖๖ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำไปปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๙๑.๖๗ โดยส่วนใหญ่จะนำความรู้วิธีการเลี้ยงปลาไปใช้ แต่ความรู้ในเรื่องทำอาหารปลาใช้เองไม่ได้นำไปใช้ เนื่องจากไม่มีเวลา ไม่มีวัสดุอุปกรณ์ และเห็นว่าต้นทุนการทำอาหารปลาใกล้เคียงกับราคาขายอาหารปลาสำเร็จรูปจึงไม่นำความรู้ไปปฏิบัติ รองลงมาไม่ได้นำความรู้ไปใช้ร้อยละ ๘.๓๓ เนื่องจากพันธุ์ปลาที่ได้รับการสนับสนุนตายในช่วงอนุบาล

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๕๕.๕๖ รองลงมานำไปปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๔๔.๔๔ แม้ว่าจะมีการนำความรู้เรื่องหลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ รวมถึงการผลิตหอมหัวใหญ่ไปใช้บ้างแล้วแต่นั้นแต่ยังไม่มี การขายผลผลิตทางการเกษตรในลักษณะกลุ่ม

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่นำความรู้ไปปฏิบัติร้อยละ ๕๓.๓๓ เนื่องจากไม่มีเวลา อายุมาก จำคำแนะนำไม่ได้ และเห็นว่าเมื่อจบบันทึกบัญชีรายรับ - รายจ่ายแล้วเห็นรายจ่ายมากกว่ารายได้ที่ได้รับจึงไม่นำความรู้ไปปฏิบัติต่อ รองลงมานำไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๔๐.๐๐ และนำปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๖.๖๗

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๘๐.๐๐ รองลงมานำไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๒๐.๐๐

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๖๐.๐๐ รองลงมาไม่นำไปปฏิบัติ ๔๐.๐๐ เนื่องจากไม่มีเงินทุน ไม่มีเวลา จำคำแนะนำไม่ได้ และไม่มีวัสดุติด อุปกรณ์

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่นำความรู้ไปปฏิบัติ ๕๘.๓๓ เนื่องจากไม่มีโอกาสในการนำความรู้ไปใช้ รองลงมานำความรู้ไปปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๔๑.๖๗

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๗๓.๓๓ รองลงมานำปฏิบัติบางส่วนร้อยละ ๒๖.๖๗ เนื่องจากไม่มีเวลา และไม่มีวัสดุติด รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๔

ตารางที่ ๓.๔ การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้ผ่านการอบรม

หลักสูตร	หน่วย : ร้อยละ							
	ใช้ทั้งหมด	ใช้บางส่วน	ไม่ได้ใช้	สาเหตุที่ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ ^๑				
				ไม่มีเงินทุน	ไม่มีแรงงาน	ไม่มีเวลา	อายุมาก	อื่นๆ
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และ การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	-	๙๑.๖๗	๘.๓๓	-	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๕๕.๕๖	๔๔.๔๔	-	-	-	-	-	-
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๔๐.๐๐	๖.๖๗	๕๓.๓๓	-	-	๗๕.๐๐	๒๕.๐๐	๓๗.๕๐
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๒๐.๐๐	๘๐.๐๐	-	-	-	-	-	-
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	-	๖๐.๐๐	๔๐.๐๐	๘๓.๓๓	-	๘๓.๓๓	-	๑๖.๖๗

หลักสูตร	ใช้ ทั้งหมด	ใช้ บางส่วน	ไม่ได้ใช้	สาเหตุที่ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ ^๑				
				ไม่มี เงินทุน	ไม่มี แรงงาน	ไม่มีเวลา	อายุ มาก	อื่นๆ
๖. การพัฒนาชุมชนและ เยาวชนสู่การเป็น มัคคุเทศก์ในพื้นที่	-	๔๑.๖๗	๕๘.๓๓	-	-	-	-	๑๐๐.๐๐
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ	๗๓.๓๓	๒๖.๖๗	-	-	-	-	-	-
เฉลี่ย	๒๖.๘๘	๔๙.๔๖	๒๓.๖๖	๒๒.๗๓	-	๕๔.๕๕	๙.๐๙	๕๙.๐๙

ที่มา : ๑ จากการสำรวจ

๒^๑ ตอบได้หลายข้อ

๓.๔ ด้านผลกระทบ (E : Effect)

๓.๔.๑ ด้านเศรษฐกิจ

๑. ผลการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ

จากการสัมภาษณ์ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเฉพาะรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติ พบว่าไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจร้อยละ ๖๕.๖๗ และเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๓๔.๓๓ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๙๐.๙๑ เนื่องจากเมื่อนำความรู้ เรื่องการเลี้ยงปลาไปปฏิบัติสามารถลดรายจ่ายจากการบริโภคในครัวเรือน และเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายได้ รองลงมาไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงร้อยละ ๙.๐๙ เนื่องจากพันธุ์ปลาที่ได้รับการสนับสนุนตายในช่วงอนุบาล

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๘๗.๕๐ เนื่องจากเป็นความรู้เรื่องหลักการ อุดมการณ์ วิธีการสหกรณ์ และการผลิตหอมหัวใหญ่ ทำให้ยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจและเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๑๒.๕๐ เนื่องจากได้รับเงินปันผลจากการออมเงินสมาชิกสหกรณ์ในหมู่บ้าน

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๕๗.๑๔ เนื่องจากยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นเท่านั้น รองลงมาเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๔๒.๘๖ เนื่องจากเมื่อบันทึกบัญชีแล้ว เห็นรายจ่ายฟุ่มเฟือย จึงสามารถลดรายจ่ายได้ เช่น ค่าอาหาร เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ และการเลี้ยงโชค

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เนื่องจากนำความรู้เรื่องการจำแนกพันธุ์พืช การใช้ประโยชน์จากสมุนไพร และการปลูกผักสวนครัวไปใช้เท่านั้น ไม่มีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เนื่องจากนำความรู้เรื่องประโยชน์จากสมุนไพร และสรรพคุณของสมุนไพร รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรไปใช้ในครัวเรือนและในโรงเรียนเท่านั้นไม่มีรายได้จากการขายผลิตภัณฑ์

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศน์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เนื่องจากเป็นเพียงความรู้เรื่องความเป็นวิทยากรที่ดี และเป็นนักเรียนยังไม่มีโอกาสในการนำความรู้ไปใช้

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมรายที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๖๐.๐๐ เนื่องจากนำความรู้ไปปฏิบัติโดยผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพใช้เองในแปลง และนำไปจ่ายการผลิตที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ทดแทนสารเคมีส่งผลให้รายจ่ายด้านสารเคมี และปุ๋ยเคมีลดลง รองลงมาไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจร้อยละ ๔๐.๐๐ เนื่องจากแม้จะนำไปจ่ายการผลิตที่ได้รับไปใช้ในแปลงเกษตรแต่ยังเห็นว่าวิธีการผลิตแบบเดิมที่เคยปฏิบัติ ได้แก่ การใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี ทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี สามารถป้องกันการเกิดโรคระบาดและป้องกันศัตรูพืชได้ จึงมีค่าใช้จ่ายในการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเท่าเดิม รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๕

ตารางที่ ๓.๕ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจภายหลังการนำความรู้ไปปฏิบัติ

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	นำไปปฏิบัติ	
	เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๙๐.๙๑	๙.๐๙
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๑๒.๕๐	๘๗.๕๐
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่าย ในครัวเรือน	๔๒.๘๖	๕๗.๑๔
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร บนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	-	๑๐๐.๐๐
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	-	๑๐๐.๐๐
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศน์ในพื้นที่	-	๑๐๐.๐๐
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๖๐.๐๐	๔๐.๐๐
รวม	๓๑.๐๘	๖๘.๙๒

ที่มา : จากการสำรวจ

๓.๔.๒ ด้านสังคม

๑. การถ่ายทอดความรู้

การถ่ายทอดความรู้ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมส่วนใหญ่ไม่เคยถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่น ร้อยละ ๖๕.๖๐ รองลงมาถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตามและไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๗.๒๐ เท่ากัน พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่เคยถ่ายทอดความรู้ร้อยละ ๙๑.๖๗ เนื่องจากไม่มีเวลา และเป็นความรู้เดิมที่เคยปฏิบัติมาอยู่แล้ว

รองลงมาถ่ายทอดแล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๘.๓๓ ได้แก่การทำอาหารปลา โดยผู้ได้รับการถ่ายทอดยังไม่มีเวลาในการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่เคยถ่ายทอดร้อยละ ๘๘.๘๘ เนื่องจากการรวมกลุ่มเพื่อขายผลผลิตยังไม่สามารถทำได้ รองลงมาถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๑.๑๑ ได้แก่ วิธีการผลิตหอมหัวใหญ่

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่เคยถ่ายทอดความรู้ร้อยละ ๖๖.๖๗ เนื่องจากยังไม่มีเวลาในการถ่ายทอดและเห็นว่าเป็นความรู้เดิมที่ในพื้นที่ทราบอยู่แล้ว รองลงมาถ่ายทอดความรู้แล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๓๓.๓๓ ได้แก่ การลงบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือนทั้งจากในสมุดบัญชีกับบัญชี และแอปพลิเคชัน SmartMe (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมถ่ายทอดแล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๔๐.๐๐ เนื่องจากเห็นว่าเป็นเพียงความรู้ทั่วไปเรื่องการใช้ประโยชน์และสรรพคุณจากสมุนไพรเท่านั้น รองลงมาถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๓๓.๓๓ ได้แก่ การปลูกผักสวนครัว และไม่เคยถ่ายทอดความรู้ร้อยละ ๒๖.๖๗

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมถ่ายทอดแล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๕๓.๓๔ เนื่องจากไม่มีวัสดุ อุปกรณ์ รองลงมาไม่เคยถ่ายทอดความรู้ร้อยละ ๓๓.๓๓ และถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๓.๓๓ ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่เคยถ่ายทอดความรู้ร้อยละ ๙๑.๖๗ เนื่องจากจำกัดคำแนะนำไม่ได้ รองลงมาถ่ายทอดความรู้แล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๘.๓๓ เนื่องจากเป็นเพียงการแนะนำเทคนิคการเป็นวิทยากรที่ดีเท่านั้น

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมถ่ายทอดแล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๘๐.๐๐ เนื่องจากเห็นว่าเป็นความรู้เดิมที่ในพื้นที่ทราบอยู่แล้ว รองลงมาถ่ายทอดความรู้แล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๒๐.๐๐ ได้แก่ เรื่องการทำน้ำหมักชีวภาพใช้ในแปลงเกษตร รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๖

ตารางที่ ๓.๖ การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมและฝึกอบรม

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ถ่ายทอด		ไม่ได้ถ่ายทอด
	ปฏิบัติตาม	ไม่ปฏิบัติตาม	
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	-	๘.๓๓	๙๑.๖๗
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๑๑.๑๑	-	๘๘.๘๘
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๓๓.๓๓	-	๖๖.๖๗
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๓๓.๓๓	๔๐.๐๐	๒๖.๖๗
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๑๓.๓๓	๕๓.๓๔	๓๓.๓๓
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	-	๘.๓๓	๙๑.๖๗

หลักสูตร	ถ่ายทอด		ไม่ได้ถ่ายทอด
	ปฏิบัติตาม	ไม่ปฏิบัติตาม	
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๒๐.๐๐	-	๘๐.๐๐
รวม	๑๗.๒๐	๑๗.๒๐	๖๕.๖๐

ที่มา : จากการสำรวจ

๒. การรวมกลุ่มจากการส่งเสริมและฝึกอบรม

ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ไปใช้ในการรวมกลุ่ม ๔ กลุ่ม คือ สหกรณ์การเกษตรกองแหะ กลุ่มทำยาสมุนไพร กลุ่มการทำบัญชีครัวเรือนหมู่บ้านกองแหะ หมู่ ๔ และกลุ่มทำปุ๋ยหมักบ้านกองแหะ ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมในพื้นที่ที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ผ่านการฝึกอบรมมีการรวมกลุ่มร้อยละ ๒๓.๖๖ และไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๗๖.๓๔ พิจารณาตามเรื่องที่ส่งเสริมและฝึกอบรม

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมงไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๕๕.๕๖ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรกองแหะ และกลุ่มทำยาสมุนไพร และไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๔๔.๔๔

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๖๐.๐๐ และมีการรวมกลุ่มร้อยละ ๔๐.๐๐ ได้แก่ กลุ่มการทำบัญชีครัวเรือนหมู่บ้านกองแหะ หมู่ ๔ โดยเป็นการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการเพื่อการทำกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ การลงบัญชีครัวเรือนซึ่งมีการแต่งตั้งครูบัญชีอาสาในหมู่บ้านเพื่อให้คำแนะนำการนำความรู้ไปใช้

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๑๐๐.๐๐

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๗๓.๓๓ ได้แก่กลุ่มทำปุ๋ยหมักบ้านกองแหะ เป็นการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ มีการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ได้แก่ การทำปุ๋ยหมัก และรองลงมาไม่มีการรวมกลุ่มร้อยละ ๒๖.๖๗ รายละเอียดดังตารางที่ ๓.๗

ตารางที่ ๓.๗ การรวมกลุ่มจากการส่งเสริมและฝึกอบรม

หลักสูตร	หน่วย : ร้อยละ	
	มีการรวมกลุ่ม	ไม่มีการรวมกลุ่ม
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	-	๑๐๐.๐๐
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๕๕.๕๖	๔๔.๔๔
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๔๐.๐๐	๖๐.๐๐
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	-	๑๐๐.๐๐
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	-	๑๐๐.๐๐

หลักสูตร	มีการรวมกลุ่ม	ไม่มีการรวมกลุ่ม
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	-	๑๐๐.๐๐
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๗๓.๓๓	๒๖.๖๗
รวม	๒๓.๖๖	๗๖.๓๔

ที่มา : จากการสำรวจ

๓.๔.๓ ด้านสิ่งแวดล้อม

จากการสัมภาษณ์ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมที่นำความรู้ไปปฏิบัติ ในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ หลักสูตรการสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ โดยผู้นำไปปฏิบัติแล้วพบว่า ระบบนิเวศน์ในแปลงเกษตรเปลี่ยนแปลงร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เนื่องจากเมื่อนำปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพไปใช้ในแปลงเกษตรแล้ว ส่งผลให้ดินร่วน ลักษณะสีของดินมีสีดำ และเมื่อปลูกพืชแล้วเจริญงอกงามดี รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๘

ตารางที่ ๓.๘ การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	นำความรู้ไปปฏิบัติ	
	เปลี่ยนแปลง	ไม่เปลี่ยนแปลง
๑. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๑๐๐.๐๐	-
รวม	๑๐๐.๐๐	-

ที่มา : จากการสำรวจ

๓.๔.๔ ด้านความยั่งยืน

ด้านความยั่งยืน ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินกิจกรรมต่อเนื่องร้อยละ ๗๐.๙๗ รองลงมาไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๑๗.๒๐ และไม่ดำเนินการต่อร้อยละ ๑๑.๘๓ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๘๓.๓๓ เนื่องจากมีอาหารบริโภค สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน และเพิ่มรายได้หากมีการนำไปจำหน่าย รองลงมาไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๑๖.๖๗ เนื่องจากไม่มีพันธุ์ปลาแล้ว

หลักสูตรที่ ๒ รวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๘๘.๘๘ เนื่องจากเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรกองแหะ และปลูกหอมหัวใหญ่ เพื่อจำหน่ายอยู่แล้ว และไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่ ร้อยละ ๑๑.๑๑ เนื่องจากกำลังตัดสินใจในการกลับเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๖๐.๐๐ เนื่องจากสามารถบริหารจัดการด้านการเงินได้ดีขึ้น อีกทั้งทำให้มีเหตุผลในการตัดสินใจใช้จ่าย ใช้จ่ายเงินอย่างรอบคอบและระมัดระวัง รองลงมาไม่ดำเนินการต่อ ร้อยละ ๓๓.๓๓ เนื่องจากอายุมาก ไม่มีเวลา และเห็นว่ารายจ่ายในครัวเรือนมากกว่ารายได้ที่ได้รับและไม่แน่ใจจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๖.๖๗ เนื่องจากเริ่มเห็นประโยชน์จากการบันทึกบัญชีครัวเรือน

ประกอบกับเพื่อนบ้านในระแวกใกล้เคียงทำบัญชีครัวเรือนแล้วทราบรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน ทำให้สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เหมาะสมกับครัวเรือน

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๘๖.๖๗ เนื่องจากความรู้เรื่องการจำแนกพันธุ์พืช ประโยชน์และสรรพคุณสมุนไพรเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และไม่แน่ใจจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๑๓.๓๓ เนื่องจากเป็นเพียงความรู้เรื่องการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพร ประกอบกับเป็นเด็กนักเรียน

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมไม่แน่ใจจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๕๓.๓๓ เนื่องจากส่วนใหญ่จะนำความรู้ไปใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรให้โรงเรียนสำหรับการแจก และจำหน่ายในโอกาสต่างๆ หากโรงเรียนมีการดำเนินการต่อ รองลงมาจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๔๐.๐๐ เนื่องจาก ความรู้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และไม่ดำเนินการต่อร้อยละ ๖.๖๗ เนื่องจากไม่มีวัสดุ อุปกรณ์ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๔๑.๖๗ รองลงมาไม่ดำเนินการต่อร้อยละ ๔๑.๖๗ เนื่องจากเป็นเพียงความรู้เรื่องการเป็นวิทยากรที่ดี และไม่มีโอกาสนำไปใช้เพราะเป็นเด็กนักเรียน และไม่แน่ใจว่าจะดำเนินการต่อหรือไม่ร้อยละ ๑๖.๖๖ เนื่องจากไม่มีโอกาสได้นำความรู้ไปใช้ อย่างไรก็ตามผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมยังเห็นว่าหากมีโอกาสจะนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมจะดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๑๐๐.๐๐ เนื่องจากสามารถลดรายจ่ายในครัวเรือน และเห็นวาระบบนิเวศน์ในแปลงเกษตรดีขึ้น รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๙

ตารางที่ ๓.๙ ความยั่งยืนในการนำความรู้ที่ได้รับจากการส่งเสริมและฝึกอบรมไปปฏิบัติ

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ดำเนินการต่อเนื่อง	ไม่ดำเนินการต่อ	ไม่แน่ใจ
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๘๓.๓๓	-	๑๖.๖๗
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๘๘.๘๙	-	๑๑.๑๑
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	๖๐.๐๐	๓๓.๓๓	๖.๖๗
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๘๖.๖๗	-	๑๓.๓๓
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๔๐.๐๐	๖.๖๗	๕๓.๓๓
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	๔๑.๖๗	๔๑.๖๗	๑๖.๖๖
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๑๐๐.๐๐	-	-
รวม	๗๐.๙๗	๑๑.๘๓	๑๗.๒๐

ที่มา : จากการสำรวจ

๓.๔.๕ ความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม

๑. ความพึงพอใจต่อการส่งเสริมและฝึกอบรม

๑.๑ ด้านเนื้อหาการอบรม

ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมส่วนใหญ่เห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๔๗ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม เห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับการสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๓ เนื่องจากเป็นความรู้ที่เข้าใจง่าย และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม เห็นว่าสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๘ เนื่องจากเนื้อหาเข้าใจง่าย มีการให้ความรู้เรื่องการรวมกลุ่มด้วยวิธีการสหกรณ์ การให้ความรู้และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญในพื้นที่ ได้แก่ หอมหัวใหญ่

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๔๐ เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเป็นการให้คำแนะนำการลงบัญชีครัวเรือนและบัญชีต้นทุนอาชีพโดยมีการสาธิต และลงมือฝึกปฏิบัติจริง

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๐๗ เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเข้าใจง่าย มีการพาไปสาธิตในสถานที่จริง ฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๔๗ เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเข้าใจง่าย มีการฝึกปฏิบัติจริง ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าเนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๒๕ เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเข้าใจง่าย

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม เห็นว่าสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ เนื่องจากเนื้อหาการอบรมเข้าใจง่าย มีการฝึกปฏิบัติจริง ส่งผลให้สามารถผลิตเพื่อใช้ในแปลงเกษตรได้ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๐

ตารางที่ ๓.๑๐ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อความน่าสนใจของเนื้อหา

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อเนื้อหา (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๘๓.๓๓	๑๖.๖๗	-	-	-	๔.๘๓	มากที่สุด

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อเนื้อหา (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๗๗.๗๘	๒๒.๒๒	-	-	-	๔.๗๘	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ-รายจ่ายในครัวเรือน	๖๐.๐๐	๒๐.๐๐	๒๐.๐๐	-	-	๔.๔๐	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๔๐.๐๐	๒๖.๖๗	๓๓.๓๓	-	-	๔.๐๗	มาก
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๖๖.๖๗	๑๓.๓๓	๒๐.๐๐	-	-	๔.๔๗	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นภาคีในพื้นที่	๕๘.๓๔	๘.๓๓	๓.๓๓	-	-	๔.๒๕	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๖๖.๖๗	๓๓.๓๓	-	-	-	๔.๖๗	มากที่สุด
เฉลี่ย	๖๓.๔๔	๒๐.๔๓	๑๖.๑๓	-	-	๔.๔๗	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๑.๒ ด้านระยะเวลาอบรม

ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมส่วนใหญ่พึงพอใจด้านระยะเวลาในการอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๓ เนื่องจากผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนมากเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสมกับเนื้อหา แต่ในบางรายเห็นว่าระยะเวลาการฝึกอบรมสั้นเกินไป

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๘ เนื่องจากผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสมกับเนื้อหา

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๔๐ เนื่องจากผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนมากเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสมกับเนื้อหา แต่บางรายเห็นว่าระยะเวลาการอบรมค่อนข้างนานเกินไป เนื่องจากเห็นว่าเป็นความรู้เดิมที่เคยฝึกอบรมแล้ว

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๓ เนื่องจากผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าระยะเวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหา

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๓๓ เนื่องจากผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมส่วนมากเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสมกับเนื้อหา แต่บางรายเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมค่อนข้างสั้นเกินไป

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๓ เนื่องจากระยะเวลาที่เหมาะสมกับเนื้อหา

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๗ เนื่องจากผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมเห็นว่าระยะเวลาเหมาะสมกับเนื้อหา รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๑

ตารางที่ ๓.๑๑ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อระยะเวลาที่อบรม

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อระยะเวลาอบรม (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปดผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๙๑.๖๗	-	๘.๓๓	-	-	๔.๘๓	มากที่สุด
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๗๗.๗๘	๒๒.๒๒	-	-	-	๔.๗๘	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๖๐.๐๐	๒๐.๐๐	๒๐.๐๐	-	-	๔.๔๐	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๗๓.๓๓	๒๖.๖๗	-	-	-	๔.๗๓	มากที่สุด
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๖๐.๐๐	๑๓.๓๓	๒๖.๖๗	-	-	๔.๓๓	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	๘๓.๓๓	๑๖.๖๗	-	-	-	๔.๘๓	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๘๖.๖๗	๑๓.๓๓	-	-	-	๔.๘๗	มากที่สุด
เฉลี่ย	๗๕.๒๗	๑๖.๑๓	๘.๖๐	-	-	๔.๖๗	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๑.๓ การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

ในภาพรวม การเปิดโอกาสให้สอบถามหากมีข้อสงสัย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ที่ถ่ายทอดทดลองปฏิบัติในช่วงอบรม ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้วยค่าคะแนน ๔.๘๔ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้สอบถามหากมีข้อสงสัย

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๙ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้สอบถาม และแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ได้ฝึกปฏิบัติ และสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ที่ถ่ายทอด

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๕๓ เนื่องจากผู้ผ่านการฝึกอบรมส่วนใหญ่สามารถสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด แต่บางส่วนเห็นว่าจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมจำนวนมาก ทำให้ไม่มีโอกาสได้สอบถามแม้ว่าวิทยากรจะเปิดโอกาสให้ซักถามก็ตาม

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์ฟื้นฟูพืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ได้ฝึกปฏิบัติ และสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ที่ถ่ายทอด

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๓ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ได้ฝึกปฏิบัติ และสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ที่ถ่ายทอด

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากเปิดโอกาสให้ได้ฝึกปฏิบัติ และสอบถามหากมีข้อสงสัยเกี่ยวกับความรู้ที่ถ่ายทอด รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๒

ตารางที่ ๓.๑๒ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๘๘.๘๙	๑๑.๑๑	-	-	-	๔.๘๙	มากที่สุด

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วม (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน	๘๐.๐๐	๖.๖๗	๑๓.๓๓	-	-	๔.๖๗	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๖๖.๖๗	๒๐.๐๐	๑๓.๓๓	-	-	๔.๕๓	มากที่สุด
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นภาคีในพื้นที่	๘๓.๓๓	๑๖.๖๗	-	-	-	๔.๘๓	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
เฉลี่ย	๘๘.๑๗	๗.๕๓	๔.๓๐	-	-	๔.๘๔	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๑.๔ ด้านวิทยากร

ในภาพรวมความรอบรู้ของวิทยากรในเรื่องวิชาที่ถ่ายทอด ความชัดเจนในการบรรยาย การนำเสนอครบถ้วน และบุคลิกภาพ ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจในระดับมากที่สุด ด้วยค่าคะแนน ๔.๘๐ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากวิทยากรมีความเป็นกันเอง ให้ความรู้ที่เข้าใจง่ายสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากวิทยากรมีความรู้ สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี และเป็นวิทยากรที่มีประสบการณ์และความสามารถในเรื่องที่ถ่ายทอด

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ – รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ เนื่องจากวิทยากรมีความรู้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๕๓ เนื่องจากส่วนใหญ่เห็นว่าวิทยากรมีความรอบรู้ แนะนำให้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้สามารถนำความรู้ที่รับไปใช้ประโยชน์หลังจากการอบรมได้ แต่บางส่วนเห็นว่าการบรรยายความรู้บรรยายรวดเร็วเกินไปส่งผลให้จำคำแนะนำบางส่วนไม่ได้

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๗ เนื่องจากวิทยากรมีความรอบรู้ แนะนำให้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง ทำให้สามารถนำความรู้ที่รับไปใช้ประโยชน์หลังจากการอบรมได้

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ เนื่องจากวิทยากรมีความรู้เป็นกันเอง สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดี

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๓ เนื่องจากวิทยากรมีความรู้ดี สามารถถ่ายทอดได้ชัดเจน และแนะนำให้ลงมือฝึกปฏิบัติจริง รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๓

ตารางที่ ๓.๑๓ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อวิทยากรที่อบรม

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อวิทยากร (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และ การอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการ และวิธีการสหกรณ์	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุน อาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๗๓.๓๓	๒๐.๐๐	๖.๖๗	-	-	๔.๖๗	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๖๖.๖๗	๒๐.๐๐	๑๓.๓๓	-	-	๔.๕๓	มากที่สุด
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๘๖.๖๗	๑๓.๓๓	-	-	-	๔.๘๗	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	๖๖.๖๗	๓๓.๓๓	-	-	-	๔.๖๗	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมัก และน้ำหมักชีวภาพ	๙๓.๓๓	๖.๖๗	-	-	-	๔.๙๓	มากที่สุด
เฉลี่ย	๘๒.๘๐	๑๓.๙๘	๓.๒๓	-	-	๔.๘๐	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๑.๕ ด้านเอกสาร ปัจจัยการผลิต ผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ

ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมส่วนใหญ่พึงพอใจด้านเอกสาร ปัจจัยการผลิต ผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติในการอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๑ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากมีการแจกเอกสารความรู้ และปัจจัยการผลิต ได้แก่ พันธุ์ปลาดุก พันธุ์ปลานิล ตาข่ายสำหรับทำกระชังเลี้ยงปลา และอาหารปลา

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๐ เนื่องจากมีการแจกเอกสารความรู้

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๕๐ เนื่องจากการแจกเอกสารความรู้ และสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือน

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๒๐ เนื่องจากมีการแจกเอกสารความรู้และผลิตภัณฑ์สมุนไพร

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๓ เนื่องจากมีการแจกผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ เช่น ยาหม่องสมุนไพร สบู่สมุนไพร ลูกประคบสมุนไพร เป็นต้น

หลักสูตรที่ ๖ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากมีการแจกผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ ได้แก่ ปุ๋ยอินทรีย์ และน้ำหมักชีวภาพ

ทั้งนี้หลักสูตรการพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ไม่มีการแจกเอกสารปัจจัยการผลิต และผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๔

ตารางที่ ๓.๑๔ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อเอกสาร ปัจจัยการผลิต ผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อเอกสาร/ปัจจัยการผลิต (ร้อยละ)					ค่า คะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
	๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๑๐๐.๐๐	-	-	-		
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๘๐.๐๐	-	๒๐.๐๐	-	-	๔.๖๐	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๖๔.๒๙	๒๑.๔๒	๑๔.๒๙	-	-	๔.๕๐	มากที่สุด

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อเอกสาร/ปัจจัยการผลิต (ร้อยละ)					ค่า คะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด		
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๒๖.๖๗	๖๖.๖๖	๖.๖๗	-	-	๔.๒๐	มาก
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๙๓.๓๓	๖.๖๗	-	-	-	๔.๙๓	มากที่สุด
๖. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
เฉลี่ย	๗๖.๐๐	๑๘.๖๗	๕.๓๓	-	-	๔.๗๑	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๑.๖ ด้านสถานที่ส่งเสริมและฝึกอบรม

ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ส่งเสริมและฝึกอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๖ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ใกล้บริเวณหมู่บ้าน

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ใกล้บริเวณหมู่บ้าน

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๗ เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ใกล้บริเวณหมู่บ้าน

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๓ เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ใกล้บริเวณโรงเรียน ประกอบกับเป็นการฝึกอบรมในสถานที่จริง

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากฝึกอบรมในโรงเรียนที่ศึกษาอยู่

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๒ เนื่องจากฝึกอบรมในโรงเรียนที่ศึกษาอยู่

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจสถานที่ในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๕.๐๐ เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ใกล้บริเวณหมู่บ้าน รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๕

ตารางที่ ๓.๑๕ ระดับความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมต่อสถานที่

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อสถานที่(ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๓)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๘๖.๖๗	๑๓.๓๓	-	-	-	๔.๘๗	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๙๓.๓๓	๖.๖๗	-	-	-	๔.๙๓	มากที่สุด
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นภาคีในท้องถิ่น	๙๑.๖๗	๘.๓๓	-	-	-	๔.๙๒	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๑๐๐.๐๐	-	-	-	-	๕.๐๐	มากที่สุด
เฉลี่ย	๙๕.๗๐	๔.๓๐	-	-	-	๔.๙๖	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

๒) ความพึงพอใจต่อโครงการ

ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๔ พิจารณารายหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรที่ ๑ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๔ เนื่องจากได้ความรู้จากการฝึกอบรม และเมื่อนำไปปฏิบัติก่อให้เกิดรายได้ และลดรายจ่ายในครัวเรือนได้

หลักสูตรที่ ๒ การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์ พบว่า ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๖

หลักสูตรที่ ๓ การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๕๘

หลักสูตรที่ ๔ การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๕๐

หลักสูตรที่ ๕ การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๗

หลักสูตรที่ ๖ การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๐

หลักสูตรที่ ๗ การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ พบว่าผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๙๑ รายละเอียดตามตารางที่ ๓.๑๖ ตารางที่ ๓.๑๖ ระดับความพึงพอใจต่อโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

หลักสูตร	ความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการ (ร้อยละ)					ค่าคะแนน (เต็ม ๕)	แปลผล
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
๑. การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและการอนุรักษ์ทรัพยากรประมง	๙๕.๗๗	๒.๘๒	๑.๔๑	-	-	๔.๙๔	มากที่สุด
๒. การรวมกลุ่มตามหลักการและวิธีการสหกรณ์	๘๘.๐๐	๑๐.๐๐	๒.๐๐	-	-	๔.๘๖	มากที่สุด
๓. การจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพและบัญชีรายรับ - รายจ่ายในครัวเรือน	๗๐.๗๙	๑๖.๘๕	๑๒.๓๖	-	-	๔.๕๘	มากที่สุด
๔. การจำแนกพันธุ์พืช และการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนพื้นฐานแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง	๖๑.๑๑	๒๗.๗๘	๑๑.๑๑	-	-	๔.๕๐	มากที่สุด
๕. การอนุรักษ์พันธุ์พืชสมุนไพร	๘๔.๔๔	๗.๗๘	๗.๗๘	-	-	๔.๗๗	มากที่สุด
๖. การพัฒนาชุมชนและเยาวชนสู่การเป็นมัคคุเทศก์ในพื้นที่	๗๖.๖๖	๑๖.๖๗	๖.๖๗	-	-	๔.๗๐	มากที่สุด
๗. การสาธิตการใช้ปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ	๙๑.๑๑	๘.๘๙	-	-	-	๔.๙๑	มากที่สุด
เฉลี่ย	๘๐.๓๗	๑๓.๓๓	๖.๓๐	-	-	๔.๗๔	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

บทที่ ๔

สรุป ปัญหา และข้อเสนอแนะ

๔.๑ สรุป

การติดตามผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ภายใต้แผนปฏิบัติงานปี ๒๕๖๑ ด้านการเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผลการนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติเกิดผลได้และผลกระทบอย่างไร ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานในระยะต่อไป โดยใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรม จำนวน ๙๓ ราย ผลการติดตามสรุปได้ดังนี้

๔.๑.๑ ด้านการบริหารจัดการ ดำเนินการโดยมีคณะกรรมการ ๑ คณะ และคณะทำงานระดับพื้นที่ ๑ ระดับ ประกอบด้วย คณะทำงานระดับจังหวัด ๑ มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย แนวทางและแผนการดำเนินงานโครงการ อำนวยการ ควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามพระราชดำริ ติดตามผลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และแต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคล เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น โดยในระดับพื้นที่มีการดำเนินงาน โดยในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ คณะทำงานในพื้นที่มีการประชุมคณะทำงาน จำนวน ๒ ครั้ง

๔.๑.๒ ด้านปัจจัยนำเข้า งบประมาณที่ใช้ในกิจกรรมการฝึกอบรมปี ๒๕๖๑ เป็นการดำเนินงาน ภายใต้โครงการเกษตรวิชญา บ้านกองแหะ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย งบประมาณโครงการฯ จำนวน ๒ หน่วยงาน รวมทั้งหมด ๕๓๔,๔๕๐ บาท ผลการใช้จ่าย ๕๓๔,๔๕๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ และงบปกติของแต่ละหน่วยงานจำนวน ๓ หน่วยงาน รวมทั้งหมด ๘๔,๒๓๐ บาท ผลการใช้จ่าย ๘๔,๒๓๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๐๐

๔.๑.๓ ด้านผลได้ของโครงการ

๑) ผลการฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้ จำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร ในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ มีผู้ผ่านการอบรมตลอดหลักสูตรทั้งหมดรวม ๓๙๖ ราย จากเป้าหมาย ๓๙๔ ราย คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐.๕๑

๒) ด้านการนำความรู้ไปปฏิบัติ ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติ ร้อยละ ๗๖.๓๔ (นำไปบางส่วนร้อยละ ๔๙.๔๖ และนำไปปฏิบัติทั้งหมดร้อยละ ๒๖.๘๘) และไม่นำความรู้ไปปฏิบัติร้อยละ ๒๓.๖๖ เนื่องจากจำคำแนะนำไม่ได้ ไม่มีวัตถุดิบ/อุปกรณ์ ไม่มีโอกาสในการนำความรู้ไปใช้ ไม่มีเวลา ไม่มีเงินทุน และอายุมาก

๔.๑.๔ ด้านผลกระทบระยะสั้นของโครงการ

๑) ด้านเศรษฐกิจ ในภาพรวมผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมผู้ผ่านการอบรมนำความรู้ไปปฏิบัติแล้วเกิดผลการเปลี่ยนแปลงรายจ่ายหรือรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ ๓๔.๓๓ เรื่องที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การบริโภคและจำหน่ายปลา เงินปันผลจากการรวมกลุ่มสหกรณ์การเกษตร การลดรายจ่ายฟุ่มเฟือย และลดต้นทุนการผลิตจากการใช้สารอินทรีย์ และไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจร้อยละ ๖๕.๖๗

๒) ด้านสังคม การถ่ายทอดความรู้ไม่เคยถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นร้อยละ ๖๕.๖๐ เนื่องจากเป็นความรู้เดิมที่เคยปฏิบัติมาอยู่แล้ว และไม่มีเวลา เป็นต้น รองลงมาถ่ายทอดแล้วมีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๗.๒๐ และถ่ายทอดแล้วไม่มีผู้ปฏิบัติตามร้อยละ ๑๗.๒๐ และการส่งเสริมและฝึกอบรมก่อให้เกิดการรวมกลุ่มร้อยละ ๒๓.๖๖ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรบ้านกองแหะ เป็นกลุ่มแบบเป็นทางการ กลุ่มทำยาสมุนไพร กลุ่มปุยหมัก

บ้านกองแหะ และกลุ่มการทำบัญชีครัวเรือน เป็นการรวมกลุ่มอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมที่มีอยู่ในพื้นที่อยู่แล้ว

๓) ด้านสิ่งแวดล้อม ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อม ที่นำความรู้ไปปฏิบัติแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นร้อยละ ๑๐๐.๐๐ ได้แก่ การลดการใช้สารเคมี ปรับเปลี่ยนมาใช้สารอินทรีย์ในแปลงเกษตรมากขึ้น

๔) ด้านความยั่งยืน ดำเนินการต่อเนื่องร้อยละ ๗๐.๙๗ ได้แก่ กิจกรรมด้านการใช้สารอินทรีย์ วิธีการดูแลรักษาหอมหัวใหญ่ การเลี้ยงสัตว์น้ำ และการบัญชีครัวเรือน - ใช้จ่ายในครัวเรือน

๕) ความพึงพอใจของผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรม ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมโครงการในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๔ โดยเห็นว่าพึงพอใจสถานที่ส่งเสริมและฝึกอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๖ รองลงมาพึงพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้สอบถามหากมีข้อสงสัย รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้ผ่านการส่งเสริมและฝึกอบรมนำความรู้ที่ถ่ายทอดทดลองปฏิบัติในช่วงอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๔ พึงพอใจด้านความรู้ของวิทยากรในเนื้อหาวิชาที่ถ่ายทอดความชัดเจนในการบรรยาย การนำเสนอครบถ้วน บุคลิกภาพในระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๘๐ พึงพอใจด้านเอกสารปัจจัยการผลิต ผลผลิตที่เกิดจากการปฏิบัติ ระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๗๑ พึงพอใจด้านระยะเวลาอบรมระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๖๗ และพึงพอใจด้านเนื้อหาการฝึกอบรม เนื้อหาสอดคล้องกับความสนใจระดับมากที่สุดด้วยค่าคะแนน ๔.๔๗

๔.๒ ข้อค้นพบจากการติดตาม

๕.๒.๑ การดำเนินการส่งเสริมและฝึกอบรมมีหลักสูตรการอบรมหลากหลายซึ่งเกษตรกรมีภาระงานในแปลงเกษตรค่อนข้างมาก ทำให้ไม่สามารถเข้ารับการส่งเสริมและฝึกอบรมได้ครบทุกหลักสูตร

๕.๒.๒ เกษตรกรบางส่วนได้รับความรู้จากการส่งเสริมและฝึกอบรมในเรื่องเดิมซึ่งเคยอบรมมาแล้ว

๕.๒.๓ เกษตรกรบางส่วนจำคำแนะนำในการนำความรู้ไปปฏิบัติไม่ได้

๔.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ หน่วยงานควรมีการบูรณาการกิจกรรมการส่งเสริมและฝึกอบรมร่วมกัน เนื่องจากเกษตรกรมีภาระงานในแปลงเกษตรมาก ไม่สามารถเข้าร่วมการส่งเสริมและฝึกอบรมได้บ่อย

๕.๓.๒ ประชาสัมพันธ์โครงการ และขยายกลุ่มเกษตรกรเป้าหมายไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อลดปัญหาการส่งเสริมและฝึกอบรมในหลักสูตรที่เคยได้รับการส่งเสริมและฝึกอบรมมาก่อนแล้ว

๕.๓.๓ ควรมีเอกสารความรู้แจกครบทุกหลักสูตร และเชิญชวนให้เข้าไปศึกษาดูงานในฐานเรียนรู้เพิ่มเติม เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติหลังจากการส่งเสริมและฝึกอบรมได้

๕.๓.๔ หน่วยงานที่รับผิดชอบควรติดตามผลผู้ผ่านการอบรมแต่ละหลักสูตรเป็นระยะ เพื่อเสนอแนะแนวทาง และแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการนำความรู้ไปปฏิบัติ

บรรณานุกรม

- เกษม ศิริสุขโขดม. (๒๕๕๐). การประเมินโครงการ. ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพมหานคร.
- รัตน์ บัวสนธ์. (๒๕๕๐). การประเมินผลโครงการ การวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คอมแพคท์พริ้นท์ จำกัด.
- สมคิด พรหมจ้อย. (๒๕๕๐). เทคนิคการประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์จตุรพรตีไซน์.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. บทสรุปผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินการขยายผลศูนย์การพัฒนากฎหมายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๕๑).
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. บทสรุปผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินการขยายผลศูนย์พัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (๒๕๕๓).
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. บทสรุปผู้บริหาร รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการประเมินผลการดำเนินการขยายผลศูนย์การพัฒนากฎหมายอันเนื่องมาจากพระราชดำริของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ. (๒๕๕๓).
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๐). การเก็บรวบรวมข้อมูลและเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๐). การติดตามโครงการ. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๑). คู่มือวิทยากรการฝึกอบรม หลักสูตร การติดตามและประเมินผล. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๕๑). คำนิยามข้อมูลสถิติการเกษตร. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต ๑. (๒๕๕๒-๒๕๕๖). รายงานการติดตามและประเมินผลผู้ผ่านการอบรม ศูนย์อำนวยการโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่.

ภาคผนวก

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่ ๗๒๒/๒๕๖๒

เรื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการเกษตรวิชญา

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ที่ ๗๒๒ /๒๕๖๒
เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการเกษตรวิทยา

ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๔๗๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการโครงการ "เกษตรวิทยา" โครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ไปแล้ว นั้น

เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการดำเนินงานและเป็นปัจจุบัน อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงให้ยกเลิกคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๔๗๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ และแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการเกษตรวิทยา ขึ้นใหม่ โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

๑) ประธานมูลนิธิโครงการหลวง	ที่ปรึกษา
๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
๓) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	รองประธานกรรมการ
๔) รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการ
๕) ผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่	กรรมการ
๖) อธิบดีกรมป่าไม้	กรรมการ
๗) อธิบดีกรมการข้าว	กรรมการ
๘) อธิบดีกรมชลประทาน	กรรมการ
๙) อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	กรรมการ
๑๐) อธิบดีกรมประมง	กรรมการ
๑๑) อธิบดีกรมปศุสัตว์	กรรมการ
๑๒) อธิบดีกรมวิชาการเกษตร	กรรมการ
๑๓) อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร	กรรมการ
๑๔) อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์	กรรมการ
๑๕) อธิบดีกรมหม่อนไหม	กรรมการ
๑๖) เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	กรรมการ
๑๗) เลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	กรรมการ
๑๘) ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง	กรรมการ
๑๙) อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการและ เลขานุการ

๒๐) รองอธิบดี...

๒๐) รองอธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน ที่ได้รับมอบหมาย	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๑) ผู้อำนวยการกองแผนงาน กรมพัฒนาที่ดิน	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒) ผู้อำนวยการกองประสานงานโครงการพระราชดำริ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ

๒. อำนาจหน้าที่

- ๑) กำหนดนโยบาย แนวทางและแผนการดำเนินงานโครงการ
- ๒) อำนาจการ ควบคุม กำกับ ดูแล ให้การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามพระราชดำริ
- ๓) ติดตามผลและให้คำแนะนำในการปฏิบัติงาน รวมทั้งแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการ

ดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย

- ๔) แต่งตั้งคณะทำงานหรือบุคคล เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานตามความจำเป็น
- ๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๒

(นายฤชฎา บุญราช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวก

ประมวลภาพการสำรวจข้อมูลผู้ผ่านการอบรม

จากโครงการเกษตรวิชญา ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

ประมวลภาพกิจกรรมสำรวจข้อมูลผู้ผ่านการอบรม

โครงการเกษตรวิชญา ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

ประมวลภาพกิจกรรมสำรวจข้อมูลผู้ผ่านการอบรม

โครงการเกษตรวิชญา ตำบลโป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

คณะผู้จัดทำ**ที่ปรึกษา**

นางธวัชชัย เตชะเชษฐ
นางสุจารีย์ พิชา

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑
ผู้อำนวยการส่วนวิจัยและประเมินผล

ผู้วิเคราะห์ข้อมูลและเขียนรายงาน

นางสาวภาณุมาศ ต้อยตาจม
นางสาวพนิดา เต๋นดาวเรือง

เศรษฐกรปฏิบัติการ
เจ้าพนักงานสถิติปฏิบัติงาน

ผู้สำรวจข้อมูล

นางสาวพนิดา เต๋นดาวเรือง
นางสาวจงกล กลมเกลียว

เจ้าพนักงานสถิติปฏิบัติงาน
นักวิชาการคอมพิวเตอร์

ส่วนวิจัยและประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๑
ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ.เชียงใหม่ โทร/โทรสาร ๐-๕๓๑๒-๑๓๑๘-๙ email : zone1@oae.go.th